

درس نهم

آموختنی‌ها «نخستین شهرها چگونه به وجود آمدند؟»

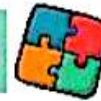
۱ داد و ستد

۲ مبادله‌ی کالا به کالا

۳ ویژگی‌های تمدن

بخوان و بیاموز

همان‌طور که می‌دانید کشاورزی تغییر بزرگی در زندگی انسان‌ها به وجود آورد. با شروع کار کشاورزی انسان‌ها کم‌کم یکجانشینی را آغاز کردند و به این ترتیب اولین روستاها به وجود آمد.

با رواج کشاورزی، انسان‌ها می‌توانستند مواد غذایی کافی تولید کنند و حتی اضافی آن را ذخیره نمایند، بنابراین دیگر نیازی نبود که همه‌ی مردم کشاورزی کنند پس عده‌ای از مردم بر اساس نیازهایی که وجود داشت به کارهای دیگری مانند ساختن ابزارهای کشاورزی و قایق و نیز خرید و فروش مشغول شدند. در نتیجه کارها بین مردم تقسیم شد و هر کسی به شغلی روی آورد. انسان‌ها برای تهیه‌ی نیازهای زندگی خودشان مجبور به داد و ستد بودند. در آن زمان داد و ستد به صورت مبادله‌ی کالا با کالا انجام می‌شد برای مثال اگر کشاورزی بیشتر از احتیاج خانواده‌اش گندم و یا جو داشت، مقداری از آن را ذخیره می‌کرد و به کسی که ابزار کشاورزی یا ظروف سفالی می‌ساخت می‌داد و وسیله‌ی مورد نیازش را می‌گرفت؛ اما این روش داد و ستد مشکلات خاص خودش را داشت؛ چرا که ممکن بود کالای داده شده مورد نیاز طرف مقابل نباشد؛ بنابراین معامله صورت نمی‌گرفت. آیا می‌توانید بگویید برای حل این مشکل چه وسایلی اختراع شد؟

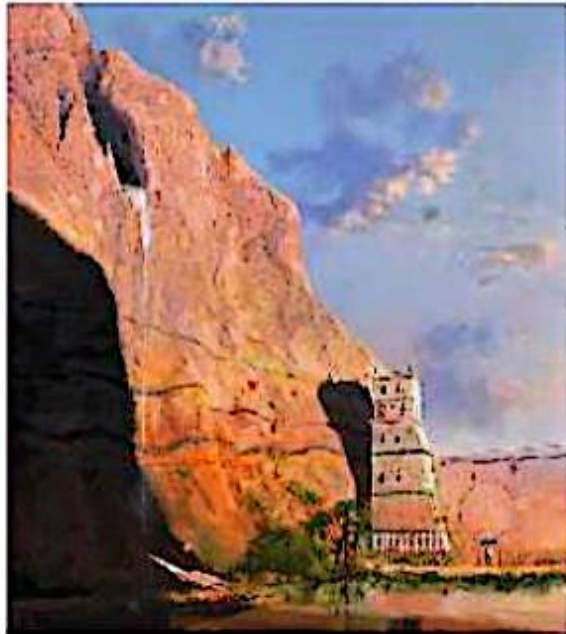

با گذشت زمان جمعیت بعضی از روستاهایی که کنار رودها به وجود آمده بودند، بیش‌تر شد و اقوام گوناگون در آنجا ساکن شده و این روستاها به شهر تبدیل شدند. اولین شهرهای جهان در کنار رودهای پر آب ساخته شد که نه تنها از نظر خاک حاصلخیز بودند بلکه از نظر رفت و آمد و حمل و نقل نیز در موقعیت خوبی قرار گرفته بودند.

مطالعات اجتماعی چهارم دبستان

علوی

با گذشت زمان به جمعیت روستاها اضافه شد و به شهر تبدیل شدند. پس می‌توانیم بگوییم اولین شهرها در کنار رودخانه‌ها ساخته شدند که از نظر خاک حاصلخیز بودند و از نظر رفت و آمد و حمل و نقل نیز در موقعیت خوبی قرار گرفته بودند.

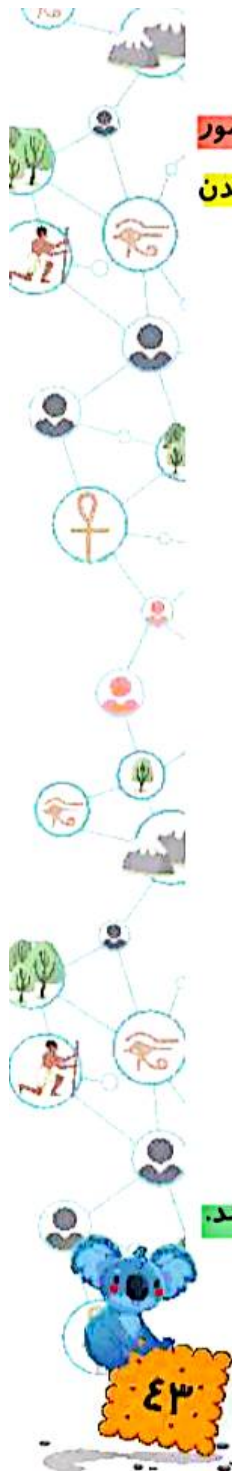
پیدایش تمدن‌ها

با پیدایش شهرهای بزرگ به تدریج تمدن‌های بزرگ به وجود آمد. به شهرنشینی و همکاری مردم با یکدیگر در امور زندگی و فراهم ساختن وسایل پیشرفت و آسایش بیشتر در سایه‌ی نظم اجتماعی تمدن می‌گویند. ویژگی‌های تمدن عبارتند از: خط، حکومت و فرمانروا، دادوستد، عقاید مذهبی، قانون و مقررات، تقسیم کار و مهارت، آثار هنری. هر جامعه‌ای که شامل ویژگی‌هایی باشد، دارای تمدن است. این ویژگی‌ها عبارتند از:

برخی از فرمانروایان به سرزمین‌های دیگر حمله کرده و آن را تصرف می‌کردند تا قلمرو حکومت‌شان را وسیع‌تر کنند. تمدن‌های باستانی بسیاری در ایران پدید آمده بود؛ از جمله تمدن ایلام و شهر سوخته و ...

نخستین شهرها چگونه به وجود آمدند؟ ➤ درس نهم

مدنها نیاز به اداره‌ی این سرزمین‌ها احس

فرمانروایان برای اداره‌ی شهر و روستاهای اطراف آن و برقراری نظم نیاز به قانون داشتند؛ بنابراین قوانینی را وضع کردند. این قوانین و مقررات باید در جایی ثبت می‌شد تا از خاطر نرود و همه‌ی افراد به آن احترام بگذارند. از طرفی رونق داد و ستد و نیاز به نوشتن قراردادهای و نگه داشتن اطلاعات مانند اطلاعات مالیاتی زمینه را برای اختراع خط فراهم کرد. اختراع خط در پیدایش تمدن‌ها و دوام و ادامه‌ی آن‌ها نقش بسیار مهمی داشته است. برخی از فرمانروایان به سرزمینهای دیگر حمله کرده و آن‌ها را تصرف می‌کردند تا قلمرو حکومتشان را وسیع‌تر کنند.

تمدن ایلام

در کشور ما تمدن‌های بسیاری به وجود آمده بود. یکی از نیرومندترین تمدن‌ها، تمدن ایلام بوده است.

مطالعات اجتماعی چهارم دبستان

علوی

تمدن ایلام حدود چهار تا پنج هزار سال پیش در ناحیه ای که امروز خوزستان نامیده می شود، پدید آمد. شهر شوش که توسط یکی از پادشاهان ایلام به عنوان پایتخت انتخاب شده بود، شهری بزرگ و آباد شامل بازارهای بزرگ و مزارع وسیع در اطراف آن بود.

مردم ایلام به کشاورزی و دامداری مشغول بودند. در این دوره صنعت فلزکاری، نجاری، سفالگری و مجسمه سازی پیشرفت داشته است و مردم به کار تجارت مشغول بودند. از لوح های گلی به جای مانده می توان فهمید که ایلامیان خطی تصویری موسوم به ایلامی آغازین را به وجود آوردند. این خط به مرور به خطی ساده تر با حدود ۳۰۰ علامت به نام خط میخی تبدیل شد.

آثار سفلی باقی مانده از ایلامی‌ها دارای نقش و نگارهای چندرنگ و تکرنگ با طرح‌های هندسی و نقوش جانوری هستند. در تمدن‌های گذشته پرستشگاه‌ها (معابد) از اهمیت بسیاری برخوردار بودند. شاخص‌ترین اثر معماری به جا مانده ایلامی معبد یا زیگورات چغازنبیل است که به صورت برج پنج طبقه ساخته شده است. ایلامی‌ها همواره در حال جنگ با همسایگان خود بودند آشوری‌ها که قومی جنگجو بودند به سرزمین‌های آن‌ها حمله می‌کردند.

بیشتر بدانیم

چغازنبیل بزرگ‌ترین بنای خشتی جهان و کهن‌ترین بنای ایرانی محسوب می‌شود این معبد در نزدیکی شهر شوش واقع شده است.

زیگورات چغازنبیل از سوی یونسکو به عنوان میراث فرهنگی جهانی به ثبت رسیده است.

نکته

نخستین شهرها چگونه به وجود آمدند؟ ➡ درس نهم

تمرین

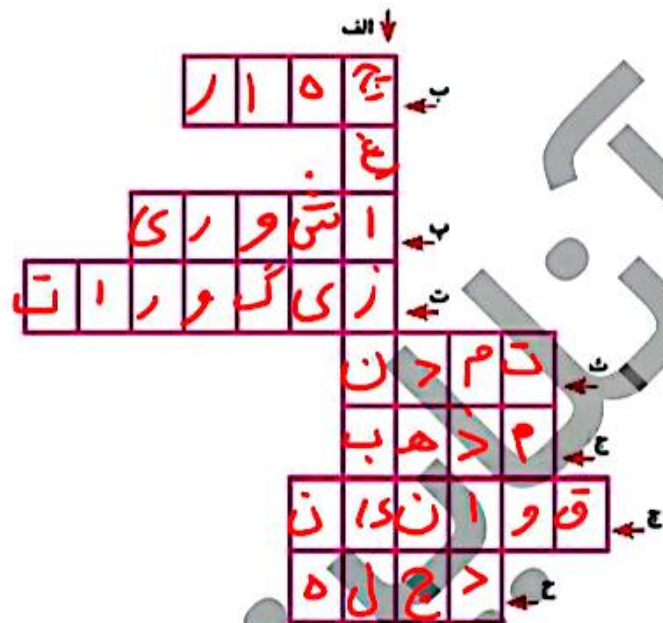
۱ موارد مرتبط را به یکدیگر وصل کنید.

در گذشته اداره سرزمین‌ها را به عهده داشت.	تصویری و میخی
خط نوشتاری ایلامی	فرمانروا
با پیدایش شهرهای بزرگ به وجود آمد.	تقسیم کار
از ویژگی‌های تمدن است.	تمدن

۲ درستی ☒ و نادرستی ☐ هر عبارت را مشخص کنید.

- الف: دادوستد در زمان‌های گذشته با پول انجام می‌شد. ☐
- ب: انسان‌ها شهرهای خود را در کنار جنگل‌ها ساختند. ☐
- پ: با افزایش جمعیت، روستاها به شهرها تبدیل شدند. ☒

۳ جدول زیر را کامل کنید.

الف: نام پرستش گاه مشهور ایلامی ها **چغازنبیل**
 ب: تمدن ایلام حدود هزار سال پیش به وجود آمد.
 پ: این قوم همیشه با ایلامی ها در جنگ بودند. **آشوری**
 ت: نام دیگر نیایش گاهها (معابد) **زیگورات**
 ث: بابا به وجود آمدن شهرهای بزرگ، **تمدن** به وجود آمد.
 ج: یکی از ویژگی های تمدن است. **مذهب**
 چ: برای برقراری نظم در تمدن ها ... **قوانین** وضع شد.
 ح: سرزمین بین النهرین در کنار این رود است. **دجله**

۴ با انتخاب گزینه ی مناسب به پرسش های داده شده پاسخ دهید.

الف: خط تصویری چگونه خطی است؟

۱) برای نوشتن هر چند شکل آن را می کشیدند.

۳) عکس مکان را می کشیدند.

ب: تمدن ایلام در کنار کدام رود پدید آمد؟

۱) دجله

۲) فرات

پ: کدام یک از موارد زیر از ویژگی های تمدن نیست؟

۱) هنر

۲) مذهب

۳) خط

۴) زبان

۲) عکس نوشته را می گرفتند.

۴) تصویر شخص را نمایش می دادند.

۴) نیل

۳) کارون

مطالعات اجتماعی چهارم دبستان

۴۶

بعد از پیدایش تمدن ایلام مردم به چه شغل‌هایی غیر از کشاورزی روی آوردند؟

صنعت فلز کاری، نجاری، سفالگری، مجسمه سازی،

ویژگی‌های تمدن را نام ببرید.

خط، حکومت و فرمانرا، داد و ستد، عقاید مذهبی،

دادوستد در گذشته به چه صورت انجام می‌شد؟

در آن زمان داد و ستد به صورت مبادله ی کالا با کالا

با پیدایش شهرهای بزرگ به تدریج تمدن های بزرگ به

وجود آمد.

فرمانروایان برای برقراری نظم نیاز به وضع قوانین

داشته‌اند و این قوانین باید جایی ثبت می‌شد تا همه به

آن احترام بگذارند.

از طرفی رونق داد و ستد نیاز به نوشتن قراردادها

خودارزیابی

داشتند و این طور زمینه اختراع خط فراهم شد.

خیلی خوب خوب قابل قبول نیاز به تلاش

	 نحوه پیدایش شهرهای بزرگ را می‌دانم.
	 با دادوستد در گذشته آشنایی دارم.
	 ویژگی‌های تمدن را نام می‌برم.
	 با تمدن ایلام به خوبی آشنایی دارم.
	 پایتخت تمدن ایلام را می‌دانم.